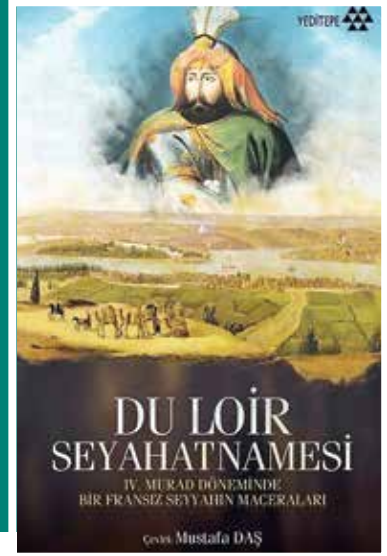

TÜRKLERİN YAŞAM TARZLARI VE AHLAKİ ÖZELLİKLERİ

Ertuğrul TAYLAN / E. Vali Yardımcısı

1 7. yüzyıl ortasında Türkiye'ye gelen Fransız asilzadesi Clausier du Loir, görüp öğrendiklerini, mektuplarla dostlarına yazmıştır. Clausier du Loir'in arkadaşı Le Pailleur'a "Türklerin Yaşam Tarzları, Ahlakî Özellikleri, Gündelik Hayatları ve Eğlenceleri" hakkında 05.08.1640 tarihinde yazdığı mektuptan ilginç bulunan kısımlar aşağıda özet olarak aktarılmıştır.

"Birçoklarının düşündüğü gibi, Türkleri kaba-saba ve saldırgan insanlar olarak düşünmemek gerekir. Gerçekten de geleneklerindeki dürüstlük, kibarlıklarından daha fazladır ve onlar, bizden aşağı kalır insanlar değildir. ... Sadelik ve temiz kalplilik, onların arasında da misali görülmeyen bir açıklıkla yaşamaktadır."

Avrupa'da "meşrulaştırmak için dağların zirvesine konulan tefecilik, hiç yapılmaz... Kibir ya da gururlanmak için çalışmazlar..."

Yemeklerinde hem miktar olarak hem de etlerin kalitesi bakımından kanaatkardırlar..."

"Birbirlerini ziyaret ettikleri zaman, sohbet ederler ve mantıklı şeyler

konuşurlar. Aralarında sohbet edecek bir konu kalmayınca, tesbih çekmeye başlarlar..."

"... sokakta bir adam saldırıya uğrarsa, saldırgan ve mağdur hanginden olursa olsun, olayın şahitleri saldırganı yakalayıp adalete teslim etmek ve mağrura yaptığının aynısıyla karşılık vermek zordur. Adalete o derece saygı duyarlar ki, 'Tanrı'nın adaleti' diye onlara bağırdığında, durmayan veya kaçıp gitmeye çalışan çok az kimse vardır..."

"... Bu ülkede, neredeyse hiç cinayetten bahsedilmez ve eğer öyle bir hadise olmuşsa, bu ya kaçmakta olan haydutların işidir ya da aşırı öfkeyle yapılan bir hareketin sonucudur."

"... Türkiye'nin her yerinde imaret adı verilen misafirhaneler vardır ve burada, hangi dinden olursa olsun, fakirler gelip ihtiyaçlarını giderirler."

"Bu ülkede, çok az sayıda dilenci görülmektedir. Zenginlerin dağıttığı sadakalardan pay alabilmek için, yoksullar yol, köprü yapımlarında ve

kamu binalarının inşaatlarında gönüllü çalışırlar..."¹

"Ah Osmanlı, ah..." diye konuşmaya acele etmeyin. Bu tespitlerin yanlış olanları da vardır. Prof. Mustafa Akdağ'ın, 'Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası' adlı kitabından, 16. yüzyılın ikinci yarısındaki, tefecilikle ilgili olarak yazdıklarından birkaç satır aktaracağım:

1564'de Anadolu'da büyük bir kıtlık olmuştu. Sonraki yıllarda da süren kıtlığın asıl sebebi, ağır vergileri ödeyemeyen köylülerin köylerini terk etmeleri ve bir kısmının, dirlikleri ellerinden alınan kaçak sipahilerin arkasına düşüp eşkıyalığa çıkmaları olmuştur.

Halkın sıkıntıya düşmesi ise, tefeciliği yaygınlaştırmıştır. Resmi faiz %15 iken, tefeciler "%30; %60 faiz" alıyordu. Yeniçerilerin Tokat yöresinde halka %360 faizle borç verdikleri şikâyet konusu olmuştur... Tefecilikle yeniçeriler, kadılar, ağa ve eşraf zenginleşirken, köylüler perişan oluyordu...

1 Du Loir Seyahatnamesi, çeviren Mustafa Baş, 2021, İstanbul.